

2022. aasta tegevusteks olid planeeritud Vana-Võromaa piirkonna omapäraga seotud arendustegevused:

1. Vana-Võromaa käsitöövõrgustiku arendamine
2. Vana-Võromaa kultuuriruumi turundustegevused

TEGEVUS 1

Vana-Võromaa käsitöövõrgustiku arendamine 2022

Vana-Võromaa käsitöövõrgustiku edendamine on pikaajaline ja kogu Vana-Võromaad haarav arendustegevus, mida toetab Võru Instituut (ruumid, vahendid, osaliselt töötasu), tegevustoetusega Rahandusministeerium (töötasud ja osaliselt sõidukulud), võrgustiku arendamisse on panustanud Vana-Võromaa Käsitüü MTÜ liikmed (vabatahtlik töö, majanduskulud osaliselt, oma toodete annetused). Loomemajas käsitöötegevuste käivitamiseks ning rahvarõiva nõukojade arendamiseks oli 2022. aastal riigikogu poolne toetus 5000.- eurot (Kultuuriministeeriumi kaudu). Võrgustiku tegevuste kuluvajadusteks sai MTÜ Vana-Võromaa Käsitüü aastaks 2022 tegevustoetust Vana-Võromaa pärimuskultuuri toetuse meetmest 8000.- eurot.

Võrgustikust:

Võrgustikus on meistrite meilikontakte 95, lisaks on teavitusteks ja infovahetuseks FB-i leht Vana-Võromaa käsitöö (aadressiga <https://www.facebook.com/groups/349220601868327/>), millel on 208 liiget. Vana-Võromaa Käsitüü kõigile avatud FB leht asub <https://www.facebook.com/vanavoromaahandycraft/>, sellel on 653 jälgijat (aastaga lisandunud 111 jälgijat).

Käsitöövaldkonna 2022. aasta arendustegevused (periood jaanuar-detsember):

1. Tugitegevused käsitöölistele piirkonna eripära kandvate toodete arendamiseks.

1.1. Eripäraste toodete arenduses toimus 10. veebruarist kuni 29. aprillini uute omapäratoodete loomise konkurs teemal "Kirjun om väke / Vana-Võromaa mustrivägi. Laekus 17 erinevat tööd, osales 7 autorit ja üks kollektiiv.

Konkursil osalenud toodetega saab tutvuda fotode vahendusel Vana-Võromaa Käsitüü FB lehel: <https://www.facebook.com/media/set/?set=a.1691583477861973&type=3>

Konkursi ja tulemusi kajastati laialdaselt piirkonna meediakanalites. Samateemalise väljapanekuga esines Vana-Võromaa Käsitüü sügisel Mardilaadal.

1.2. Vana-Võromaa Käsitüü osaleb piiriülese koostööprojektis BestNest, mille eesmärgiks oli suurendada Pihkva ja Võru linnade konkurentsivõimet ning loomeettevõtjate ja käsitöömeistrite ettevõtlusalaste kogemuste ja teadmiste kasvu. Seoses rahvusvahelise olukorra muutumisega vaatas juhtnõukogu aprillis üle programmi ja selle projektide sisu ning tegevused. Varem Eesti-Vene piiriülese koostöö programm nimetati Eesti EL välispiiri programmiks, projekti ER58 BestNest kaasrahastab Euroopa Liit Euroopa naabrusinstrumendi raames, tegevusi Vene suunas enam ei toimu. Projektis kavandatud koolitused Vana-Võromaa käsitöölistele toimusid, MTÜ aitas neid korraldada:

4. märts BestNest koolitus: Tootearendus ja hinnakujundus, Võru Instituudis, Erika Aasa.

22. märts ja 19. aprill BestNest koolitus: Tooteloo jutustamine, Võru Instituudis, Grethe Rõõm.

14. aprill BestNest koolitus: Käsitöötoodete pakendidisain, Võru KEIK, Signe Stroh.

10. mai BestNest koolitus: Tootefotode tegemine, Kubija hotell-loodusspaa, Grethe Rõõm.

19. ja 25. mai BestNest koolitus: Veebiturundus käsitööettevõtjale: tootefoto ja fototöötlus ja Facebook kui turundustööriist, Väimela KHK, Inga Talvis.

1.3. Koostöös Võru linnavalitsusega valmistati perioodil mai-juuli ette Vana-Võromaa käsitöönäitust

"Meistre kässiga luudu". Näituse kuraatoriks valisime käsitööasjatundja Helve Alla, korraldustoimkonnas olid Külli Eichenbaum, Vilve Oja ja Kait Kabun (Võru linnavalitsus). Näituse pidulik avamine toimus 2. augustil Võru Linnagaleriis. Sündmuse video- ning fotojäädvustused on avaldatud Vana-Võromaa Käsitüü FB lehel: <https://www.facebook.com/vanavoromaahandycraft/> Samal lehel tutvustati näituse meistreid ja loomingut kogu näituseperioodi jooksul augustis ja septembris. Toimus kolm kuraatortuuri. Näitus sai tugeva positiivse kajastuse kohalikus meedias. Valmistasime ette ka ideelabori gümnaasiuminoortele õpilasfirmade loomise vaatenurgast (millised võimalused on paikkonna kirju ja värve oma tegevuses ja loometöös kasutada), kuid huvi sellise sündmuse vastu puudus.

Jätkutegevusena koostasime näituse meistrite töödest kalender-kataloogi: <https://umapuut.ee/toode/2023-aasta-seinakalender-kasityy/>

Oktoobris toimus kahepäevane mentorkoolitus vana voki töökorda seadmiseks, juhendas-õpetas Julika Roos, kajastused ja fotoalbum FB lehel, artikkel Uma Lehes: <https://umaleht.ee/article/kasituulidse-teiva-vokko-korda/>

Käsitöölisi nõustavad Vilve Oja, Külli Eichenbaum, Liilia Tann. Tootearenduse teemaga tegeleb aastaringselt võrgustiku koordinaator Vilve Oja.

Tulemus: Viie koolituse käigus said 12 Vana-Võromaal käsitöövaldkonnas tegutsejat teadmisi ning praktilisi võtteid oma valdkonnas edukaks ettevõtjaks kasvamiseks. Vastastikku kogemusi vahetades saadi uusi ideid ning leiti koostöövõimalusi omanäoliste toodete loomiseks. Tootekonkursiga ning näitusega toodi esile Vana-Võromaa mustreid-kirju, siinset eripära ning sümbolikat. Näituse kaudu jõudis teadmine siinsetest meistritest ning nende eripärasest käsitööst nii piirkonna elanikeni kui ka üle Eesti.

2. Vana-Võromaa käsitöötoodete müüki ja reklaami toetav tegevus

2.1. Vana-Võromaa **e-poe Uma puut kaubavaliku täiendamine:** aasta jooksul lisati poodi parkümmend uut toodet meie meistritelt. Koordinaator Vilve Oja andis nõu ja aitas koostada tootekirjeldusi, tegi tootefotosid ning korraldas suhtlust meistritega kaupade ostude või tellimuste täitmiseks. Poe külastajaskonna laiendamiseks tehti koostööd Uma Meki ning võro keele nädala kampaaniatega, turismiveebiga visitvoru.ee. Ka meistrid on enda toodete kaudu poodi tutvustanud ja saanud poe info kaudu otsetellimusi.

E-poe haldamine ja turundustegevused on pidev igapäevane töö, sellega tegelevad aastaringselt koordinaator Vilve Oja ja projektijuht Külli Eichenbaum.

Tulemus: e-poes on kaubavalik pidevalt vahetuv, toimub regulaarne reklaam ning postitused veebiturunduse võimalusi kasutades. Google Analytics andmete põhjal on poe külastajaskond kasvanud, sh esmakülastuste osakaal.

2.2. Vana-Võromaa käsitöö esinduse **osalemine olulisematel käsitöölaatadel ja sündmustel** Vana-Võromaal ning mujal. Vana-Võromaa Käsitüü oli aasta jooksul esindatud kaheksal üritusel: Maarahva laat Vastseliinas, Vana-Võromaa saatkond Seto kuningriigis Luhamaal, Ökofestival Karilatsis, Uma Meki laat Võru linnaväljakul, Lindora laat, ERKL mardilaat Tallinnas Saku Suurhallis, ERM jõululaat ja Võru maakonna käsitöö näitusmüük Riigikogus. Lisaks korraldasime kahenädalase jõulueelse käsitöömüügi Võru Instituudi ruumides. Laatadele väljaminekut ning üritustel osalemist koordineeris Vilve Oja, müügiga tegelesid käsitöölised.

Tulemus: Veebipood toimib müügi- ja reklaamikanalina, tooted vahelduvad, tehakse ristturundust. Vana-Võromaa käsitöö ning kaubamärk oli esindatud Eesti käsitöö aasta tippsündmusel Mardilaadal ja piirkonna olulisematel sündmustel. Käsitöölised panustavad ühistesse ettevõtmistesse.

3. Käsitööliste omavaheline koostöö ja teadmiste edasiandmine

Jätkus käsitööliste vaheline info jagamine: jooksvaid teateid edastati e-posti listi ning FB lehtede kaudu ning telefonitsi. Plaane ja tegevusi arutati ning infot vahetati seitsmel ümarlaua-kokkusaamisel, mis toimusid: 8.02, 8.03, 5.04, 5.05, 21.09, 11.10, 15.11.

Kokkusaamiste memod on avaldatud Vana-Võromaa Käsitüü kodulehel: <https://wi.ee/tegemise/vana-voromaa-kasituu/>

Võrgustikuga on liitunud kümme uut huvilist, kes tulid inforingi tootekonkursi, näituse või koolituste kaudu. Infovahetust korraldasid koordinaator Vilve Oja ning projektijuht Külli Eichenbaum. Tulemus: toimib käsitööliste omavaheline koostöö – ühistegevused on läbiarutatud ja planeeritud, toimib infovahetus ja tegevuste reklaam, toimub müügikoostöö ja üksteise nõustamine. Toimus 7 ümarlaua-kokkusaamist. Otsekontaktide kaudu lisandus koostööringi uusi käsitöö-huvilisi.

4. Käsitöö tihedam lõimimine turismivaldkonnaga.

Vana-Võromaa kaubamärgiga käsitööd vahendati suvisel külastushooajal piirkonna müügikohtadesse, sh muuseumide poodidesse. Tootekonkursiga valmis uusi paikkonna eripära kandvaid tooteid, mis on jõudnud huvilisteni. Võromaa Arenduskeskusega üheskoos valmistati ette käsitööväljapanek näitusmüügiks Riigikogus. Nõustati arenduskeskuse turismi- ja turunduskoordinaatoreid käsitöö ja rahvarõivaste kasutamiseks turundusfotode loomisel (talvine ja suvine fotosessioon fotopanga tarbeks). Rahvarõivaid kasutatakse mitmetel esindusüritustel (messidel, Otepää MK etapil infotelgis Võromaa esindaja). Koostöös Võru Pärimustantsu festivali korraldustiimiga oli festivali programmis Rõuge kihelkonna pidulikesse rahvarõivastesse rõivastumise esitlus. Mõjukas ettevõtmine oli Vana-Võromaa käsitöönäituse veebiturundamine. Plaanimis tegevused käsitöö tutvustamiseks Loomemajas sel aastal ei realiseerunud. Uuendatud sai Vana-Võromaa käsitööd tutvustav infovoldik (paberil), mille kujunduses kasutasime uut visuaali.

Tulemus: Vana-Võromaa käsitöö osaleb kultuuriruumi mainekujunduses ja turunduses; tootekonkursi kaudu loodi uusi kohalikku eripära esile toovaid meeneid/tooteid. Käsitöölised on saanud uusi kliente ning oma toodetele müügivõimalusi.

5. Võru linnas avatavas Loomemajas käsitöökorrusel tegevuste käivitamine.

MTÜ Vana-Võromaa Käsitüü on üheks partneriks Võru linnavalitsusele Võru linnas avatava loomemaja sisulise töö korraldamisel. Käsitöötegevuste arendamine on kavandatud hoone I korrusel. Loomemaja renoveerimine ja sisustamine on linnavalitsusel jätkuvalt töös, aga ajakava on tulnud mitmel korral muuta. 2021. a sügisel teada olnud ajakava järgi pidi loomekoja hoone (Vabaduse tn 12/2, Võru) saama renoveeritud ja avatud külastajatele 2022 a suveks.

2022. aasta alguskuudel ilmnis, et hoone renoveerimine on seiskunud ehitusettevõtte poolsetel põhjustel. 2022. aasta kevadel koostati LV poolt koostöös tulevaste hoone kasutajatega loomemaja tegevusmudel ja finantsplaan arvestusega, et tegevused hoones saavad alata 2023. aasta jaanuarist. Aga olukord oli vahepealse aja jooksul veelgi muutunud (sh nurjus uus ehitustööde hange 2022. a juunikuus) ja uue ajaplaani kohaselt peaks loomekoja hoone saama renoveeritud ning sisustatud 2023. a suve alguseks. Käsitööga seotud ruumid peaksid saama külastajatele ja käsitöölistele avatud alates hiljemalt 1. juulist.

Loomekoja käsitöökorrusel pakutavate teenuste ja tegevuste täpsustamiseks toimusid linnavalitsuse eestvõtmisel perioodil märts-juuni 2022 mitmed nõupidamised ja seminarid, mille käigus valmisid loomemaja kui terviku toimumudel ning ruumide majandamise finantsplaan. Käsitöö osa on kirjeldatud toimumudelis lk 16-22, finantsplaanis lk 24-26.

Dokumendi koostamisel osalesid MTÜ juhatuse liikmed, tegevusi ja võimalusi arutati käsitööliste

ringis. Kevadel valmistasime ette teenuste sisulist osa (esitlused, pakutavad õpitoad ning koolitused (teemad), materjalide vajadused jms) ja detsembris planeerisime koostöös Võru LV ja noortekeskusega Huub turundustegevusi esimeseks tegevuspoolaastaks.

Sügis-talvisel perioodil saime riigikogu toetuse abil teha ettevalmistusi ruumide sisustamiseks: loodud on käsitööd esile toovad visuaalid nii failidena kui ka puidule maalituna, kujundatud ja hangitud on reklaamtarvikud (välikasutusega bänner, reklaampuri), hangitud vajalikud IT vahendid, koostatud on välisruumi visuaali ideekavand (hoone seinte ning hooneni viivate radade kunstiline lahendus, ettepanekud viidastuse loomiseks). Novembris-detsembris osalesime ruumide sisustusmööbli ja inventari hanke ettevalmistustöödes (materjalid, värvilahendused, näidised, detailkirjeldused käsitööinventari osas).

Ruumide halduskulude ja ühekordsete tegevuskulude osaliseks katmiseks järgmisel aastal koostasime ja esitasime 1. oktoobriks taotluse Võru linnavalitsusele, samuti on koostatud toetuste taotlused teistele rahastajatele.

Loomekojaga seotud tööd tegid koordinaator Vilve Oja, projektijuht Külli Eichenbaum, osalesid Liilia Tann (seltsi juhatuse liige) ja aktiivsemad käsitöölised, kes soovivad edaspidi loomemaja tegevustes osaleda.

Tulemus:

On tehtud võimaluste piires ettevalmistusi, et Võru linnas avatavas loomemajas saaks tutvustada ja esitleda Vana-Võromaa traditsioonilist käsitööd haridusprogrammide, sündmuste, näitusmüügi ja oskusteabe vahendamise kaudu.

6. Vana-Võromaa rahvarõiva nõukoja sisuloome ja nõustamistegevus, jaanuar - detsember 2022

Rahvarõiva nõukoda asutati aastal 2021 a alguses Võru Instituudi ja MTÜ Vana-Võromaa Käsitüü koostööna, nõukoda asub Vana-Võromaa Kultuurikojas Võrus Katariina allée 11.

Koduleht: <https://wi.ee/muusoumi/rahvaroiva/>

Aasta jooksul toimus 10 mahukamat nõustamist. Peamiselt sooviti nõu ja abi rahvarõivaste või üksikesemete valmistamisel, sh kolm pöördumist oli väliseestlaste poolt (Saksamaa, Holland, Venemaa). Nõu vajati ka vööde, seelikuvariantide, tanu ja hame kohta (ise valmistajad).

Aitasime luua laste võrukeelsesesse piltsõnastusse (koostaja Võru Instituut) rahvarõivaste teemapildid Rõuge kihelkonna rõivaste baasil nõustades kunstnikku ja olles abiks sõnavara valikus.

Huvilistele on nõukojas tutvustatud rahvarõivaid, suvel toimus üks esitlus ka väljas: Võru Pärimustantsu festivalil toimus Võru Kesklinna pargilaval rahvarõivaste esitlus „Võrokõsõ muudu pidorõivile säädmine“. Vilve ja Külli Vana-Võromaa rahvarõiva nõuandekojast tutvustasid rõivaste kandmisega seotud kombeid ning riietasid elavad mannekeenid Katri (Angela Rae) ja Jakapi (Rait Kapp) Rõuge kihelkonna pidurõivastesse.

Veebiturunduse lehe kylas.ee broneeringud on portaali haldaja poolt ajutiselt peatatud ja selle kanali kaudu pole rõivastumise esitlusi tellitud.

Võru keele nädalal tutvustasime keelekohvikus huvilistele rahvarõivaid.

2022. a loodud Võromaad tutvustavatel turundusfotodel on võrokeste rahvarõivad üheks eripäraelemendiks. Korraldasime fotomodellidele (Kaisa Äärmaa, Anzelika Gomozova, Rait Kapp) rõivad ning nõustasime modelle rõivaste kandmise osas.

Jätkus nõukoja sisustamine ning laiendasime teabe jagamise/saamise võimalusi. Aasta alguses korraldasime rahvarõivamängu tutvustavate lühivideote (võro ja eesti keeles) tegemise ning koostasime sellega seotud veebiviktoriini. Rõivastumise videod (võro, eesti, ingl k) lasime kohandada kohapealseks näitamiseks.

Nõukoja väljapaneku täiendamiseks tellis Võru Instituut nõukotta valgustusega vitriinkapid. Kapid on

valminud ja väljapanekut saab nüüd täiendada rahvarõivaste suuremate üksikesemetega. Eraldi vitriin on veel ühe täiskomplekti esitlemiseks, mis peaks meie visioonis olema arhailisema rõivastuse näitamiseks. Selleks sobib Põlva kihelkonna naise rõivakomplekt ning selle valmistamist on alustatud koostöös Rahvarõivas MTÜ-ga.

Täiendatud on veebiportaali „Eesti rahvarõivad“ <https://rahvaroivad.ee/> Vana-Võromaa Vastseliina kihelkonna rahvarõivaste osas ning Kanepi ja Rõuge mehe rõivastuse osas.

Jätkus rõivapärimuse kogumine ning uurimine, lisandunud materjalid (uurimused, muuseumide fondide leiud) on digikujul arhiveeritud.

Sisulisi töid tegid ja korraldasid koordinaator Vilve Oja ning projektijuht Külli Eichenbaum. Teisi nõustajaid/praktikuid kaasati vajadusepõhiselt.

Tulemus: nõukoja kaudu saavad soovijad infot rahvarõivaste komplekteerimise, valmistamise ja kandmise kohta kõigi kaheksa Vana-Võromaa kihelkonna Hargla, Kanepi, Karula, Põlva, Rõuge, Räpina, Urvaste ja Vastseliina osas. Kogukond ning siinsed külalised teavad rohkem meie paikkonna rahvarõivastest. Rõivaste kandmise huvilisi on lisandunud. Lastele toimuvad rahvarõiva teemalised muuseumitunnid koos mängu ja viktoriini võimalusega. Täiendamisel on nõukoja väljapanek, arhiivides olevat teavet uuritud juurde, teavitatud avalikkust nõukoja võimalustest.

7. Sündmuste ülevaade aastaringi lõikes:

Jaanuar: tootekonkursi ettevalmistused. Rahvarõiva nõukoja mängu tutvustuseks lühivideote ja viktoriini koostamise kavandamine.

8. veebruar tsõõriklaud – 2021 lühikokkuvõtte, uue tootekonkursi arutamine ja rahvarõiva nõukojaga toimunud arendused, suvise laadakalendri planeerimine.

11. veebruar – konkursi „Kirjun om väke“ väljakuulutamine, pressiteated.

Veebruar-mai: Külli ja Vilve valmistasid ette ja aitasid läbi viia projekti BestNest koolitussarja käsitöölisele (koostöö Võru Linnavalitsusega).

19. veebruar – telelugu käsitööst, rahvarõivaste valmistamisest ja Vana-Võromaa Käsitüü seltsist (ETV Maahommik). Võtted toimusid 10. veebruaril Liilia kodutalus.

4. märts BestNest koolitus: Tootearendus ja hinnakujundus, Võru Instituudis, Erika Aasa.

22. märts ja 19. aprill BestNest koolitus: Tooteloo jutustamine, Võru Instituudis, Grethe Rõõm.

8. märts tsõõriklaud – rahvarõiva nõukojaga seotud tegevuste arutelu, infovahetus, plaanide täpsustamine.

11. märts – Võru loomemaja töögrupi seminar: hoone ühise toimekava koostamine (Võrumaa noorte Huub ja Vana-Võromaa Käsitüü MTÜ), osalesid Külli ja Vilve.

Aprill-juuni loomemaja äriplaani koostamine: seminarid ning arutelud 29.03; 28.04; 11.05; 17.05; 26.05. Toimekava kinnitati Võru linnavalitsuse poolt juunis.

5. aprill tsõõriklaud – infovahetus, suviste tegevusplaanide täpsustused, loomemaja info.

14. aprill BestNest koolitus: Käsitöötoodete pakendidisain, Võru KEIK, Signe Strohm.

29. aprill – tootekonkursi lõpptähtaeg. Laekus 17 erinevat tööd, osales 7 autorit ja üks kollektiiv. Hindamine ja pildistamine 4. mail.

5. mai – konkursi „Kirjun om väke“ tulemuste avaldamine, laiemaks esitluseks koostatud fotoalbum FB-s. Kohale tulnud meistritega ja hindamiskoguga arutleti tulevikuplaane.

10. mai BestNest koolitus: Tootefotode tegemine, Kubija hotell-loodusspaa, Grethe Rõõm.

18. mai – seltsi üldkogu koosolek Võrus instituudi saalis.

19. ja 25. mai BestNest koolitus: Veebiturundus käsitööettevõtjale: tootefoto ja fototöötlus ja Facebook kui turundustööriist, Väimela KHK, Inga Talvis.

Mai - juuli – Vana-Võromaa käsitöönäituse "Meistre kässiga luudu" kavandamine, kaasasime kuraatoriks käsitööasjatundja Helve Alla, korraldustoimkonnas olid Külli, Vilve, Kait Kabun.

18.-19. juuni – osalesime Maarahva laadal Vastseliinas.

9. juuli – Võru Kesklinna pargilaval rahvarõivaste esitlus „Võrokõsõ muudu pidorõivile säädmine“. Vilve ja Külli Vana-Võromaa rahvarõiva nõuandekojust tutvustasid rõivaste kandmisega seotud kombeid ning riietasid Katri ja Jakapi Rõuge kihelkonna pidurõivastesse.

2. august – käsitöönäituse "Meistre kässiga luudu" pidulik avamine Võru Linnagaleriis. August-september näituse meistrite ja loomingu tutvustamine veebis FB kaudu, kuraatortuurid, näituse meistritest kalender-kataloogi koostamine.

6. august – esitlesime käsitööd Vana-Võromaa saatkonnas Seto kuningriigis Luhamaal.

21. august – esitlesime käsitööd Ökofestivalil Karilatsis.

21. september tsõõriklaud – tagasivaade kevadele-suvele, ülevaade rahvarõivaste nõustamistest, sügishalvise perioodi tegevuste täpsustamine. Selgunud on ka asjaolu, et sel aastal Loomemajas sisulist tööd alustada ei saa, sest ehitus on seiskunud ja edasiliikumise ajakava selgub peale järgmise hanke tulemuste teatavakssaamist (novembris).

8. oktoober – osalesime Uma Meki laadal Võru linnaväljakul.

11. oktoober tsõõriklaud – mardilaada ja järgnevate müükide ettevalmistused.

22.-23. oktoober – mentorkoolitus „Voki parandamine ja töökorda seadmine“ Võru Instituudis.

28. oktoober – osalesime Lindora laadal.

3. nov – 6. nov – mardilaat Tallinnas Saku Suurhallis, väljapaneku teemaks "Kirjun om väke".

9. november – võro keele nädali keelekohvikun kõnõliva Vilve ja Külli käsitüüst ja Vana-Võromaa rahvarõivist.

November – aitasime Võrumaa Arenduskeskusel ette valmistada Võru maakonna käsitöö näitusmüüki, mis toimus 5.-7. detsembris Riigikogus.

15. november tsõõriklaud – järgneva aasta tegevusplaanide arutelu, jõulueelsete müükide korraldamine ning ettevalmistused.

6.-20. detsember – Vana-Võromaa käsitöö jõulumüük Võru Instituudi saalis.

10.-11. detsember – Vana-Võromaa käsitöö ERM jõululaadal.

Muutused võrreldes plaanituga:

Suurim muutus plaanides oli seoses veebruaris puhkenud sõjaga Ukraina ning Venemaa vahel. See mõjutas Eesti-Vene piiriülest projekti, milles Võru Instituut on partner ja Vana-Võromaa Käsitüü MTÜ projektis osaleja. Koostööprojekt BestNest tegevused planeeriti kevade jooksul ümber, ära jäid Venemaa poolel toimuvad tegevused, projekti jätkumise osas saabus selgus mai lõpuks. Kõik varem kavandatud koolitused said kevade jooksul läbi viidud ning näituse ettevalmistuse aega lühendasime. Suurim muutus oli seotud loomemaja renoveerimisega, mis lükkus edasi mitmel eri põhjusel (vt täpsemalt p 5). MTÜ juhatus tegi tegevuskavas muudatused septembris, kui oli LV oli kinnitanud loomemaja valmimise uue ajakava ja hangete plaani.

Tegevustesse lisandus mahukas töö loomemaja äriplaani (toimemudeli) koostamisega.

Tähelepanekud valdkonna arengu kohta:

2022. aasta käsitöölaseid tegevusi mõjutas majanduskeskkonna üldine halvenemine (elukalliduse kasv) ning rahvusvahelise olukorra teravnemine (inimeste tarbimiskäitumine on muutunud ettevaatlikuks). Käsitöö müügivõimalused on koroonapiirangute lõppedes küll taastunud, kuid tarbijate

ostujõud on ilmselgelt vähenenud. Samas on ka üleüldiselt vähenenud käsitöötodete pakkumine (osad meistrid on vähendanud mahtu või üldse lõpetanud tegevuse). Tegutsema jäänud käsitöölisele annab see asjaolu edaspidi võimaluse hõivata katmata jäävaid turusegmente.

TEGEVUS 2

Vana-Võromaa kultuuriruumi turundustegevused 2022

Kultuuriruumi ja –pärandi turundustegevusi korraldati koostöös Võru ja Põlva maakondade turismikoordinaatoritega (partnerid Võrumaa Arenduskeskus ja Põlvamaa Arenduskeskus), infot edastati ka Valga maakonda jäävasse Vana-Võromaa osasse kogukonnaportaali kotus.ee kaudu.

Vana-Võromaa kultuuriruumi ühiste turundustegevuste korraldustööd mõjutasid mitmed asjaolud. Üheks suuremaks mõjutajaks oli EAS poolt plaanitud turismikorralduse reform alates 2023. aastast, mille sisu ei olnud kuigi hästi teada. Esmast üldist laadi infot laekus mai kuus ja kahjuks ei olnud ka sügisel info selgem. Maakonna põhiste koordinaatorite tööülesanded muutuvad seoses loodavate DMO-dega. Vaatamata mitmetele infoseminaridele ei selgunudki, kuidas hakkab edaspidi toimima sihtpiirkondade turundustöö, kes milliste tegevustega edaspidi tegeleb.

2022. aasta alguses muutus Võrumaa turismikoordinaatori isik, Kadri Moppeli asemel asus tööle Anzelika Gomozova, kes vajas sisse-elamiseks ja teemadesse süvenemiseks aega ning infot.

Oktoobri lõpus lahkus Põlvamaa turismikoordinaatori kohalt Kristi Kahu, asendajat temale ei ole aasta lõpuks veel leitud.

Koostöötiimi ühisarutelusid oli rohkem kevadpoolaastal, sügispoolaastasse jäi vähem kokkusaamisi, sest olukord turismikorralduses oli ebamäärasem ning uute tegevuste planeerimine või algatamine sellises olukorras polnud võimalik, pigem keskenduti seni toimivate tegevuste püsimise ning jätkumise küsimustele.

2.1. Vana-Võromaa sihtpiirkonda tutvustava veebilehe <https://www.puhkaeestis.ee/et/ponevad-paigad/louna-eeesti/vana-voromaa> ajakohasena hoidmine ning täiendamine tuuridega. Jaan-juuni 2022

Sihtpiirkonna eripära esiletoomiseks oli kevadpoolaastal töös uute tuuride koostamine. Vana-Võromaa söögi ja joogituuri koostamise eeltöö käigus ilmnes et vähesed ettevõtjad sobitusid tuuri tingimustega (kindlad ajad avatud, valmisolek küllastajate vastuvõtuks). Riskikoht tundus olevat ka osade ettevõtete tegutsemise hooajalisus. Pigem oldi huvitatud ühekordsetest kampaaniatest (nt avatud talude päev) kui pidevast valmisolekust külalisi vastu võtta.

Teiseks tuuriks oli kavandatud ringkäik Vana-Võromaa pühapaikades. Tuur omal käel on Külli poolt ette valmistatud, st igast kihelkonnast sobivad objektid (asuvad avalikus ruumis, on olemuselt erinevad) valitud. Ilmnesid probleemid, mille lahendamiseks on meie koostöömeeskonnal puuduvad võimalused ning aeg: neljas kihelkonnas sobivad objektid pole kantud puhkaeestis.ee andmebaasi. Kui neid kanda, peab olema objektil nõ vastutaja, objekt peab olema lihtsalt leitav, st viidastatud. Vajalikud on ka fotod. Kõige selle lahendamiseks turismikoordinaatoritel aega ega võimalusi ei ole.

Pühapaikade temakalender 2023. aastaks sai koostatud ja välja antud Võru Instituudi poolt. Võru- ja eestikeelses kalendris on valik pilte koos lugudega Vana-Võromaa pühapaikadest. Fotod ja lood on valitud Hiite Maja SA korraldatud looduslike pühapaikade fotovõistlustel aastatel 2010–2021 tunnustust saanud piltide hulgast. Kalender on näha veebipoes: <https://umapuut.ee/toode/2023-aasta-seinakalender-pyhapaikadega/>

Teema-artikkel Vana-Võromaa käsitööst plaaniti valmima seoses Võru loomemaja *käsitüütarõ* avamisega ja selle turundustegevuste jätkuna, kuid ruumid on veel valmimata ning see teema liigub aastasse 2023.

19. augustil Võrus ja 14 septembril Põlvas saadi kokku arutamaks Kanepi-Antsla kultuuritee ja ka laiemalt Vana-Võromaa läänepoolse osa turismiarenduse ideid, eestvõtjaks Airi Hallik-Konnula. Kaasati ka Postiteega seotud võtmeisikud. Idee koostada Vana-Võromaa pärandkultuuri marsruute on sügise jooksul täpsustunud, saanud tegevus- ning ajakava, koostööpartnerid ning Urvaste Külade Seltsi on asunud projektile finatstuge otsima, et aastal 2023 marsruutide koostamisega alustada.

Vana-Võromaa sihtkoha lehel on aasta lõpu seisuga 433 objekti /sündmust (aasta jooksul on lisandunud 27), tuure on endiselt 21, kuid osad giidituurid on vahetunud (just ühe ettevõtte põhised).

Tulemus: Vana-Võromaa sihtpiirkond puhkaestis.ee lehel on toimiv, lisandunud on uusi objekte.

2.2. Vana-Võromaa kultuuripärandit esitlevate sündmuste aastaringne veebiturundus visitvoru, visitpolva ja ka teiste piirkonna veebikanalite kaudu. Jaanuar-detsember 2022

Koostasime aasta alguses töövahendina üle veebi tiimi vahel jagatava sündmuste kalendri, kuhu koondasime aastaringset Vanal Võromaal toimuvad, kultuurieripära esile toovad sündmused ja ettevõtmised. Oodatult oli suvehooaeg tihedam ja talvine-sügisene hõredam. Turismikoordinaatorid korraldasid veebikanalite kaudu info edastamise.

Tulemus: Vana-Võromaa kultuurilise eripära sündmused on olnud järjepidevalt veebimeedias nähtaval, piirkonnas toimuvad kohaliku eripäraga sündmused on ka piirkonna külastajate ja huviliste jaoks pildis.

2.3. Kultuuripärandit esitlevate fotode pildipanga täiendamine esinduspiltidega, uute video lühiklippide loomine. Jaanuar-august 2022

Nii fotosessioonide kui videoklippide loomiseks on Võrumaa Arenduskeskuse turismikoordinaator taotlenud projektipõhiselt raha, et ette valmistada ja läbi viia nii fotosessioone kui ka videokajastusi.

Koostasime fotosessioonide võimalike võttekohtade ja teemade kohta märksõnalise memo millest lähtusime stsenaariumide planeerimisel.

Toimus kaks fotosessiooni: talvised pildid teemal suitsusaun ja rahvarõivad, mets (13. jaan, fotograaf Sven Zacek) ja jaanipäev – lõõtspill, kohalik toit, loodus (20 juuni, fotograaf Sven Zacek).

Valmistasime ette fotosessiooni Haani loometares (loomad, lapsed, kaugtöö, rahulik loodus, mõtölused).

Piirkonda külastavatele blogijatele korraldati kultuuripärandi-elanused Sepa talus (sepatööd Reemani Peetri juures); suitsusauna, külapoe ja vanade töövõtete elanused Mõniste talumuuseumis.

Vana-Võromaad, suitsusauna, rahvarõivaid ja Uma Mekki tutvustas Võrumaa AK tiim Otepääl MK võistlustel 10.-13. 03.

Tulemus: Kahel fotosessioonil loodi 20+20 emotsionaalset kultuuripärandit vahendavat fotot, millest osa on juba võetud piirkonna turunduses kasutusele. Sihtpiirkonda on tutvustatud siia oodatavatele

külalistele erinevaid võimalusi kasutades.

2.4. Vana-Võromaa kultuuriruumi teenuste ja toodete veebikeskkondades turundamist toetavate keskkondade arendamine ning kampaaniate toetamine. Jaanuar-oktoober 2022

Vana-Võromaa suitsusaunade broneeringute <https://www.visitvoru.ee/broneeri-suitsusaun> lehel on info värskendatud, keskkonda on taas tutvustatud suitsusaunaelamuste pakkujatele.

Visitvoru lehel oleva e-poe <https://www.visitvoru.ee/e-pood> arenduseks on vaja leida lisavahendeid, sest info värskendamiste (ühendatud e-poodide pidev sünkroonimine) ja täienduste tegemine on arenduskeskuse jaoks sisse ostetav IT teenus, milleks hetkel katteallikaid pole. Kuna poe lehel kuvati ebaõiget infot, sai pood vaatest eemaldatud kuni leitakse võimalused IT arendusteks.

Veebiturg <https://kylas.ee/> toimimine on ajutiselt pausile pandud. Veebileht <https://midatehalounaeestis.ee> toimib pakitudes kohaliku eripäraga seotud elamusi kolmes Kagu-Eesti maakonnas.

Tulemus: Vana-Võromaa kultuuripärandiga seotud elamused on huviliste jaoks paremini esile toodud ja leitavad veebiotsingutega.

2.5. Töö kohaliku toidu võrgustiku Uma Mekk meeskonnas ning Vana-Võromaa suitsusaunade koostöövõrgustikus, võru keele nädala korraldamisel. Jaanuar-detsember 2022

Projektijuht osales kohaliku toidu võrgustiku Uma Mekk meeskonnas, tegeldes tootjate nõustamisega toidupärandi ning võru keele osas ning osaledes märgi omistamise komisjoni töös.

2022. aastal toimus neli märgi taotlusvooru, lisaks kogunes komisjon kahel korral võrgustiku üldkõnemise aruteluks. Uma Meki kohvikute ja restoranide nädalad toimusid kevadel 4.-10. aprill ja sügisel 7.-16. oktoober. Mõlemal nädalal osales 10 toidupakkujat. Komisjoni ülesandeks oli enne toidunädalate toimumist nõustada toidukohti koha peal (UM menüü toitade sobivus ning kohaliku tooraine pakkujate soovitamise) ning turundustegevuste ettevalmistused (fotod toitadest, soovitusd turunduseks, ühisturunduse kanalite tutvustamine). Külli vastutuselaks on menüüdes toitade nimede kirjakuju täpsustamine ning menüüde tõlkimine võru keelde ning turunduses vajalike võrukeelsete tekstide loomine/reklaamide tõlked. 8. okt toimus Võru linnaplatsil Uma Mekk suurlaat, mille ettevalmistustoimkonnas oli Külli ülesandeks osaleda turunduses (nõustada võru keele, reklaamide osas, koostada küsimused raadiomängu jaoks).

Vana-Võromaa suitsusaunade koostöövõrgustiku tegemises oli mahukam ettevõtmine sauna-aastat 2023 ettevalmistav töö. Kogukonnaga ja saunahuvilistega plaanide aruteluks ning ideede kogumiseks korraldasime 13. juunil Hämsaare puhketalus mõttetalgud, teemal kuidas saaksid Vana-Võromaa ja Setomaa eelolevast sauna-aastast osa võtta. Saunad on meie piirkonnas olulised: meil on elavas kasutuses suitsusaunad ja saunakombestik, mis on UNESCO vaimse pärandi esindusnimistus – see on kindlasti üks omapära, millega me teistest eristume. Arutelu käigus pakutigi päris palju tegevuse-ideid just seoses suitsusaunadega, aga jutuks olid ka muud saunad. Kõikide arutelul väljapakutud ideedega saab tutvuda suitsusauna kodulehel: https://savvusann.ee/wp-content/uploads/2022/06/Sanna_aasta_2023_ideed.pdf

Suitsusauna-teemalise lauamängu edasiarendusel toimusid mitmed praktilised mängu läbimängimised

erinevates testgruppides, tulemusena on täpsustatud ja selgemaks kirjutatud mängureegleid ja tegelaskujud. Külli osaleb nõustajana mängu arendustöös. Lisaks on aasta jooksul korraldatud saunaraamatu digiteerimine, koostatud ja levitatud suitsusaunadega seotud uudisi, hallatud kodulehte savvusann.ee, vahendatud sauna-infot huvilistele, arutatud Tartu 2024 esindajatega saunateemade kaasamist kultuuripealinna tegevustesse. Vana-Võromaa muuseumid koostasid sauna-aasta teemakalendri 2023. aastaks, Külli tegeles selle levitamisega.

Võro keelt ja siinset kultuuripärandit esile toovaks mainesündmuseks oli 2022. aasta võro keele nädal. 7.-13. novembril toimunud võru keele nädala üleskutse oli „Üts süä, kats kiilt“. Nädala jooksul tegutses ligi 200 võru keele agenti, kes olid eeskujuks võru keele igapäevasel kasutamisel. Algajad võru keele rääkijad said end proovile panna bingo-tüüpi mängus „Võrokõsõ välläkutsõ“ lihtsaid ülesandeid täites. Nädala jooksul toimus palju võrukeelseid sündmusi ning võru keelt oli tavapärasest rohkem kuulda ka üleriigilises meedias. Projektijuht osales korraldusmeeskonnas sündmuste ja kampaaniate ettevalmistamisel, tegeles sündmuste eelturundamisega veebis.

Tulemus: Erinevate võrgustike ja meeskondade koostöös on Vana-Võromaa kultuurilised eripärad sündmuste ja tegevuste kaudu hästi nähtavad nii Eestis kui ka lähisvälismaal (naaberriikides), piirkond eristub teistest omapäraste teenuste/toodete poolest, kasvab nii uute külastajate kui ka korduvkülastajate hulk.

Kokkuvõtvalt

Vana-Võromaa kultuuriline eripära (suitsusaunakombed, võro keel, käsitöö, kohalik toit Uma Mekk) on koos sümboolikaga esile toodud, toimusid mitmed kampaaniad, ilmusid meediakajastused siseriiklikes meediakanalites ja sotsiaalmeedias.

Aruande koostanud

Külli Eichenbaum

Võru Instituudi projektijuht